

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ФРАНЦІЇ

студентів, формування вміння виявляти творчий підхід у будь-якому виді діяльності;

- Формування у студентів стійкої мотивації до навчання як життєво-важливого для них процесу, професійної орієнтації студентів.

З урахуванням вищевикладених позицій нами розроблено програму курсу “Спеціальне моделювання та макетування форми” в системі підготовки майбутніх викладачів професійно-технічного училища швейного профілю, фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Спеціаліст” спеціальності 7.010104 “Професійне навчання” напрямку підготовки “Моделювання, конструювання та технологія швейних виробів”.

1. Бердник Т.О. Основы художественного проектирования костюма и эскизной графики. – Ростов-на Дону: Феникс, 2001. – 264 с.

2. Васильківська О.І. Розробка методу проектування базових конструкцій нових форм одягу на основі принципів трансформації. – К.: Київський держ. ун-т технологій та дизайну, 2000. – 20 с.

3. Ермилова В.В., Ермилова Д.Ю. Моделирование и художественное оформление одежды. – М.: Мастерство, 2001. – 184 с.

4. Злачевская Г.М. Шьем без примерки на нестандартную фигуру. Генетика индивидуального кроя. – М.: ЗАО Центр-полиграф, 2007. – 271 с.

Стаття надійшла 07.12.2008

УДК 371(44)

Ольга Хміль, старший викладач кафедри романської філології та компаративістики
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ФРАНЦІЇ

У статті розглянуто структуру та організацію навчання в колежах та ліцеях Франції, а також проблему організації спеціалізованого навчання учнів в умовах загальноосвітнього коледжу.

Ключові слова: коледж, ліцей, класи, бакалавр.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах оновлення національної школи та змісту освіти в Україні особливо великого значення набуває вивчення та використання не тільки вітчизняної, а й зарубіжної історико-педагогічної спадщини. Ретельно, об'єктивно вивчаючи досвід зарубіжних країн, особливо тих, які вже пройшли шлях реформування освітньої галузі, ми зможемо не тільки вберегтися від невірних рішень, а й знайти додаткове джерело нових підходів, ломки застарілих схем і стереотипів, осмислення загальнолюдських пріоритетів в галузі навчання і виховання. Однак готові зарубіжні розробки не слід сліпо переносити у вітчизняну шкільну практику. Необхідно віднайти власні орієнтири в існуючому світовому педагогічному просторі, осмислити і освоїти дидактичні пошуки, підходи до організації навчального процесу, вироблені в світовій теорії та практиці.

В сучасних умовах, коли ведуться активні пошуки шляхів та засобів удосконалення середньої ланки освіти, багатий досвід французької школи,

яка пройшла складний процес структурної перебудови та перегляду змісту навчання, організація навчального процесу та сучасний стан функціонування французького загальноосвітнього коледжу та ліцею, що складають два цикли середньої освіти, аналіз форм і методів навчання, що забезпечують формування пізнавальної активності учнів у навчальному процесі допомогли б у виробленні нових підходів до організації навчання в середній школі в умовах розвитку сучасної системи освіти в Україні і забезпечили б використання раціональних та оптимальних досягнень французької педагогічної науки минулих років.

Мета статті. Дослідити і проаналізувати структуру середньої освіти у Франції та організацію навчання у французьких колежах і ліцеях.

Виклад основного матеріалу. Середня освіта у Франції надається сьогодні у двох типах навчальних закладів: загальноосвітніх колежах, які є закладами неповної середньої освіти, та ліцеях, які забезпечують повну середню освіту.

Трохи історії. В порівнянні з ліцеями колежі мають значно довшу історію. Вони виникли в середні віки при університетах. В XII – XIV ст. не існувало чітких меж між середньою і вищою освітою: колежі були тоді відділеннями “артистичних факультетів”. Тільки в XV ст. значна частина французьких колежів опинилась в руках єзуїтів. Одночасно гугеноти засновували протестантські колежі за типом Женевської школи Кальвіна. Але вони проіснували недовго і були ліквідовані владою на вимогу католицького духовенства. Вигнання єзуїтів із Франції в 1762 р. завдало сильного удару по їх колежах, а в період Великої французької революції кінця XVIII ст. вони були ліквідовані. Революційна влада почала створювати новий тип середніх навчальних закладів, так звані центральні школи, але утвердитись вони не встигли [1, 48].

При Наполеоні I колежами почали називатись середні школи, що створювались за ініціативою місцевої влади і значною мірою за її рахунок. В той же час були створені ліцеї – середні школи, що знаходились на державному бюджеті і безпосередньо підпорядковувались імператорському навчальному відомству. В той час ліцеї були інтернатами із суворим режимом і військовою муштрою: вони призначалися для підготовки майбутніх офіцерів і чиновників, відданих наполеонівській імперії. Після падіння Наполеона ліцеї втратили напіввоєнізований характер. У 1815 р. уряд Бурбонів перейменував ліцеї в “королівські колежі”, але в 1848 р. їм було повернуто попередню назву. Терміни навчання, навчальні плани і програми ліцеїв і колежів були однаковими: різниця між цими типами навчальних закладів зводилась в основному до того, на чьому бюджеті – державному чи місцевому – вони знаходились [1, 49].

Жуль Феррі, державний діяч кінця XIX ст., неодноразово обраний міністром освіти і головою Ради Третньої республіки, був захисником інтересів буржуазії. Метою школи Жуля Феррі було виховання законопослушних селян, кваліфікованих робітників та майстрів, в яких мала потребу тогочасна Франція. Не було жодних проблем з вибором майбутнього: після закінчення початкової школи – професійна діяльність для дітей простого народу; після закінчення середньої школи – вища освіта для дітей буржуазії. Однак демократично настроєна інтелігенція та прогресивна громадськість вели активну боротьбу за демократизацію навчання, за надання однакових можливостей для всіх учнів здобувати однакову освіту незалежно від соціального стану їх батьків.

До середини 60-х років минулого століття тільки початкова освіта була єдиною для всіх дітей і надавалась в єдиному закладі – елементарній початковій школі. Середня освіта надавалась в різних навчальних закладах і типи навчання в них були різними. Навчальні програми в них мали свої особливості і наступна орієнтація учнів була різною. Ліцей, як заклад повної середньої освіти, який відкривав доступ до вищих навчальних закладів, залишався навчальним закладом для привілейованих.

У 1975 р. реформа Абі об'єднала існуючі раніше три типи неповної середньої школи в один так званий “єдиний колеж” [2, 12]. Багаторічний процес створення єдиного типу обов'язкової середньої школи завершився організацією чотирирічного колежу – масового середнього навчального закладу, який об'єднав всіх дітей віку обов'язкового навчання. Таким чином, колеж став єдиною неповною середньою школою, тобто шкільним навчальним закладом, який знаходиться між початковою школою та ліцеєм. Ліцей тепер став самостійним повним середнім навчальним закладом із трирічним терміном навчання. Доступ до ліцеїв було відкрито для всіх учнів, які закінчили навчання в колежі. Із закладу для привілейованих ліцей перетворився в заклад масової освіти.

В процесі становлення французька система шкільної освіти зазнала не тільки різноманітної структурної перебудови, а й змін в організації навчання на всіх її рівнях. Французький дослідник, педагог, автор численних праць з проблем освіти та виховання Андре Робер зазначає: “ Ми стоїмо сьогодні перед тим, що звикли називати “система освіти” або ж “шкільна освіта” як перед феноменом Еволюції. Оглянувшись назад, здається, що все відбулося так, ніби якась воля, якась попередня логіка майбутнього поступово організувала запровадження різних шкільних структур з метою створення єдиної фіналізованої системи” [7, 11]. Відміна вступного іспиту в шостий клас, продовження терміну обов'язкового навчання до 16 років, запровадження циклу спостереження, а згодом і циклу орієнтації для всіх учнів, заснування єдиного типу колежу, який об'єднав усіх підлітків у першому недиференційованому циклі, програма Міністерства освіти “Диплом бакалавра для 80% учнів” разом з відкриттям доступу у ліцеї для все більшої кількості учнів протягом останніх років – всі ці вжиті заходи свідчать про корінні зміни в системі шкільної освіти.

Зазнавши значних змін, система шкільної освіти у Франції складається сьогодні із трьох послідовних етапів навчання: п'ятирічної

початкової – елементарної школи, чотирирічної неповної середньої – коледжу і трирічної повної середньої школи – ліцею. Навчання в загальноосвітньому коледжі прийнято називати першим циклом середньої освіти. Навчання в ліцеї складає відповідно другий цикл.

Таким чином, коледж відноситься до категорії навчальних закладів, які дають неповну середню освіту і приймають на чотири роки навчання всіх дітей віком 11 – 12 років, які до цього закінчили початковий курс навчання у початковій школі.

Коледж виконує подвійне завдання: дає можливість отримати неповну середню освіту і орієнтує у виборі подальшої загальноосвітньої і професійної підготовки. Саме в коледжі учні повинні отримати основний багаж знань, умінь та практичних навичок. За визначенням офіційної влади, обов'язкова школа повинна дати учням “гарантований мінімум знань, який дозволить кожному учневі стати громадянином суспільства, в якому він житиме” [7, 128].

Будучи школою певної вікової групи дітей (11 – 16 років) і ставлячи собі за мету підготувати значну частину учнів до довготермінового навчання (ліцей), в міжнародному масштабі французький коледж виглядає сьогодні як “одна з найуспішніших і одночасно одна з найменш несправедливих шкільних інституцій” [5, 118].

Навчання в коледжі проводиться послідовно в чотирьох класах, по одному році у кожному. Два перші класи коледжу, тобто шостий і п'ятий класи (нумерація класів у французькій школі відбувається у зворотному порядку), складають оглядовий цикл, де викладаються предмети загальноосвітнього характеру. Це французька мова, математика, іноземна мова, історія, географія, економіка, громадянське виховання, природничі і технічні науки, біологія і геологія, технологія, художнє виховання – музика і образотворче мистецтво, спорт і фізична культура.

З 1991 року, в орієнтаційному циклі (четвертий і третій класи) було запроваджено два типи класів: класи загальноосвітньої підготовки і класи технологічної підготовки.

У класах загальноосвітньої підготовки викладаються ті самі дисципліни, що і в оглядовому циклі, плюс фізичні науки, ряд факультативних дисциплін (латинська мова, грецька мова, друга жива іноземна мова, поглиблене вивчення першої іноземної мови).

У класах технологічної підготовки перевага надається вивченню технічних дисциплін, які поділяються на три види: технічні науки і промислове виробництво, біологічні і суспільні науки, торгівля і сфера обслуговування.

Навчання в цих класах базується на навчальному плані, який розробляється міжпредметною групою педагогів.

Сьогодні чотирирічний термін навчання у французькому загальноосвітньому коледжі поділяється на три цикли. Шостий клас є циклом адаптації, п'ятий і четвертий класи – центральним циклом, а третій – циклом орієнтації. Метою циклу адаптації є зміцнення базових знань, здобутих в початковій школі, та ознайомлення учнів із дисциплінами та методами навчання в системі середньої освіти. Він відіграє надзвичайно важливу роль в шкільній інтеграції учнів, які переходять з початкової школи в коледж, і розглядається як “... перший щабель драбини, який може бути як зоною злетів, так і зоною падінь” [8, 1]. Центральний цикл спрямований на поглиблення та розширення знань, умінь та навичок. На цьому етапі вводяться диверсифікаційні моделі навчання і предмети для факультативного вивчення. Цикл орієнтації доповнює здобуті знання і готує учнів до вибору одного із трьох напрямків навчання: загальноосвітнього, технологічного або професійного, які відкриваються перед ними після закінчення коледжу.

Для адаптації даної системи навчання до нових шкільних вимог директори коледжів покликані використовувати різні засоби: створення груп однакового рівня, допомога учням у самостійній підготовці, семінарські заняття, використання більш гнучкого розкладу уроків, спільні заняття з кількома викладачами для того, щоб більш ефективно перетворити в дію навчальний план, розроблений відповідно до реальних можливостей кожного коледжу.

Розпочате у вигляді експерименту “ініціативними групами” оновлення системи освіти охопило практично всі навчальні заклади. Головною метою оновлення є створення умов для успішного навчання дітей і повного виявлення їх здібностей. Для цього коледж надає учням можливість вибору подальшої освіти завдяки вивченню технологічних наук і розвитку постійних і надійних зв'язків з іншими навчальними закладами і установами даної галузі. В коледжі учні повинні “здобувати ту культуру, яка буде необхідною їм у житті, в трудовій діяльності і в громадянському становленні” [3, 53].

Коледж користується повною автономією і свободою ініціативи, що стало можливим завдяки чіткому визначенню завдань і розширенню гами засобів, що знаходить своє відображення у створенні відділень і учнівських груп, у використанні додаткових навчальних годин, в

організації навчального процесу, у встановленні тісних зв'язків з економічним та культурним середовищем.

Викладання різних предметів у французькій школі відбувається за принципом використання у навчанні “індивідуальних ритмів” кожного учня шляхом диференціації навчання обдарованих, середніх та менш здібних дітей. На цій основі у французькій педагогіці розробляються концепції “педагогіки підтримки” та “педагогіки поглиблених знань”. Метою “педагогіки підтримки” є ліквідація соціально-культурної нерівності учнів, а “педагогіка поглиблення” покликана забезпечити умови для найбільш повного розвитку індивідуальних здібностей учнів.

Отже, загальноосвітній коледж забезпечує учням базову освіту в рамках обов'язкового навчання і готує до вибору одного із шляхів подальшого навчання.

В деяких коледжах створено відділення спеціалізованого навчання. Спеціалізоване виховання спрямоване на інтеграцію учнів із незначними недоліками у розвитку. Відхилення у розвитку мають різний характер: порушення моторики, сенсорики, поведінки або просто недостатня успішність. Залучення до навчального процесу дітей з відхиленнями у розвитку здійснюється різними шляхами:

1. Учень навчається за звичайними шкільними програмами, але під час перебування у школі і поза школою йому надають додаткові послуги: лікувальні процедури, міри виховного характеру. Найбільш характерним є приклад дитини з порушенням рухових функцій. Учень навчається у звичайному класі і відвідує центр адаптації, що функціонує у школі або знаходиться поблизу.

2. Учень навчається за звичайними шкільними програмами, користується додатковим доглядом і навчається за спеціальною додатковою програмою. Найбільш поширеним прикладом є дитина із слабким зором, яка навчається у звичайному класі і відвідує курси Брайля.

Дитина із пониженим слухом відвідує заняття з музичної і тілесної ритміки за вербо-тональною системою. Ця додаткова програма навчання може вводитись в будь-який час і здійснюватись в тих самих шкільних приміщеннях. Учень не пропускає занять, хоч дуже часто йому необхідна підтримка: допомога у підготовці уроків, додаткові заняття з викладачами та ін.

3. Під час основного шкільного часу учень проходить навчання у спеціальному класі за спеціальною програмою, але певну частину часу проводить з учнями свого віку і навчається з ними за звичайною програмою. Така форма навчання

передбачає наявність відповідного навчального плану і підходить до всіх видів адаптованого навчання.

4. Учень відвідує тільки спеціальний клас і навчається в ньому за спеціальною програмою. При цьому він приймає безпосередню участь в житті школи: спільні сніданки, спільні відвідування заходів виховного характеру, участь у спортивних іграх та ін.

Переважає більшість випускників коледжу продовжує навчання в ліцеях, які знаходяться у відомстві Міністерства народної освіти. У Франції існують сьогодні два типи ліцеїв: загальноосвітній і технологічний ліцей (його називають просто – ліцей) та професійний ліцей.

Наприкінці третього класу коледжу учні скеровуються або в другий клас загальноосвітнього і технологічного ліцею, або в другий професійний клас професійного ліцею. Більше 1,5 млн. учнів навчаються у загальноосвітньому і технологічному ліцеї і протягом трьох років (другий, перший і випускний класи) здобувають тут або диплом загального, або диплом технологічного бакалавра. Більше 100 000 учнів здобувають диплом професійного бакалавра [4, 21]. Диплом бакалавра відкриває доступ до вищих навчальних закладів. Протягом першого року навчання в загальноосвітньому і технологічному ліцеї, в так званому “класі визначення”, всі учні займаються за єдиною програмою. Другий клас відіграє важливу роль в орієнтації учня, оскільки наприкінці навчального року він повинен обрати серію бакалаврату. Відповідно до обраної серії бакалаврату учня переводять або в перший загальноосвітній, або в перший технологічний клас, а згодом у відповідні випускні класи. Випускники загальноосвітніх класів здають екзамен на диплом загальноосвітнього бакалавра, а випускники технологічних класів – на диплом технологічного бакалавра. Обидва дипломи відкривають двері до вищої освіти.

Ліцей пропонує три загальні серії бакалаврату: філологічна, наукова і економічна, соціальна, і чотири технологічні серії: наука і промислові технології, наука і лабораторні технології, наука і технологія обслуговування, медично-соціальні науки.

Перший клас пропонує різні спеціалізації, які передбачають різні факультативні курси для здобуття ступеня бакалавра. Випускний клас закінчується іспитом на ступінь бакалавра.

Екзамен на ступінь бакалавра проводиться згідно з програмою, що відповідає кожній окремій серії, і включає як письмові, так і усні випробування. Оцінювання успішності здійснюється за 20-бальною шкалою.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ФРАНЦІЇ

У професійному ліцеї учні можуть здобути один із трьох видів диплому: сертифікат про професійну придатність (протягом двох-трьох років навчання), який передбачає понад 200 спеціальностей; свідоцтво про професійну освіту (два роки навчання), яке включає понад 30 спеціальностей; диплом професійного бакалавра – 29 спеціальностей.

Тільки ті учні, які здобули свідоцтво про професійну освіту, мають право здобувати диплом професійного бакалавра, який дозволяє вступати у вищі технологічні школи. Свідоцтво про професійну освіту дозволяє також продовжувати навчання в першому технологічному класі загальноосвітнього ліцею і здобувати диплом технологічного бакалавра.

Висновок. Система освіти у Франції вважається сьогодні однією з найдосконаліших у світі. Формування і розвиток індивідуальності, творчого потенціалу особистості, максимальний розвиток обдарованих дітей, забезпечення обґрунтованого вибору професії з урахуванням здібностей і результатів навчання, адаптація і включення в навчальний процес дітей з обмеженими фізичними можливостями і асоціальною поведінкою, ефективність диференційованого навчання у ліцеях знаходяться в центрі уваги французької школи. Навчання у

школі є ефективним для більшості школярів. Однак не можна стверджувати, що система середньої освіти у Франції набула остаточно завершеної форми. Приймаючи до уваги швидкість соціальних, економічних та технологічних змін, зростаючі потреби суспільства, завдання школи на сучасному етапі ускладнюються, і система освіти перебуває в процесі постійного розвитку.

1. Вульфсон Б.Л. Школа современной Франции. – М.: Педагогика, 1970. – 318 с.

2. Давыдов Е.Г. Единый коллеж Франции: планы и реальность // Сов. педагогика. – 1986. – № 4. – С. 11 – 15.

3. Система образования во Франции и организация ее администрации: Информационные и учебные материалы. – Российско-французская серия. – 1997. – № 22. – 130 с.

4. A l'école, au collège et au lycée: de la mixité à l'égalité. // Bulletin Officiel du Ministère de l'Education nationale. – 2000. – № 10. – 36 p.

5. Clôture du débat sur le collège de l'an 2000. – La Sorbonne. – 1999. – 238 p.

6. Evaluer les collèges et les lycées: études et outils. // Education et formation. – 1990. – № 22. – P. 8 – 10.

7. Robert A. Système éducatif et réformes (de 1944 à nos jours). – Paris : Nathan, 1993. – 254 p.

8. Royal S. La mutation des collèges: un collège pour tous et pour chacun. // Bulletin Officiel de l'Education nationale. – 1999. – 14 p.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2009

а б с д а б с д а б с д а б с д а б с д а б

До дня народження Івана Франка

Нагуєвичі – село на Дрогобиччині, де народився великий письменник України – Іван Франко. У цьому селі проминуло його дитинство, тут він часто бував, коли навчався у Дрогобичі та у Львові, сюди приїжджав згодом зі своєю сім'єю на відпочинок і працю. Рідна оселя стала притулком для Франка після його другого арешту, коли він, ще юний, але вже “проскрибований” у суспільстві, залишився наодинці, важко хворий.

“І знову я бачу тя, село моє родинне...”

Іван Франко

“П'ямлю як нині: малим ще хлопчиною
В мамині пісні заслухувався я:
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя”.

Іван Франко

Світлина музею І.Я. Франка у с. Нагуєвичі

а б с д а б с д а б с д а б с д а б с д а б